

Maciej Gruza

Zawód – dyrektor departamentu

Nowa klasyfikacja zawodów i specjalności

Publiczne służby zatrudnienia (PSZ, w szczególności urzędy pracy) czeka w tym roku istotna zmiana jednego z kluczowych dokumentów, które leżą u podstaw ich działania. Tym dokumentem jest Klasyfikacja zawodów i specjalności (KZiS), której najnowsza edycja ukazała się w postaci rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z 27 kwietnia 2010 r. (Dz.U. Nr 82 poz. 537).

Dokument wejdzie w życie już 1 lipca tego roku. Klasyfikacja zawodów jest wykorzystywana w 4 podstawowych obszarach:

- pośrednictwo pracy i poradnictwo zawodowe,
- szkolenie zawodowe,
- gromadzenie danych do określania polityki zatrudnienia i kształcenia ustawicznego,
- prowadzenie badań, analiz, prognoz i innych opracowań dotyczących rynku pracy.

Klasyfikacja – praktyczne narzędzie

Klasyfikacja, z którą na co dzień możemy spotkać się praktycznie tylko w urzędach pracy, jest podstawowym narzędziem służącym do porządkowania informacji o osobach bezrobotnych (ich zawód wykonywany i wyuczony) oraz o pracodawcach (poszukiwane przez nich zawody). Ponadto, o znaczeniu dokumentu stanowi fakt, że absolutna większość informacji zawodowej i edukacyjnej gromadzonej w PSZ porządkowana jest zgodnie z klasyfikacją.

Obok publicznych służb zatrudnienia drugim kluczowym użytkownikiem klasyfikacji jest Główny Urząd Statystyczny, który statystykę rynku pracy prowadzi zgodnie z omawianym dokumentem. W przyszłym roku praktycznie każdy obywatel Polski będzie miał szansę spotkać się z realnym wykorzystaniem klasyfikacji, jako że przy okazji spisu powszechnego gromadzone będą dane na temat wykonywanych zawodów, które kodowane będą zgodnie z KZiS.

Klasyfikacja może kojarzyć się z Polską Klasyfikacją Działalności czy też Polską Klasyfikacją Wyrobów i Usług. Jest to w sumie słuszne skojarzenie, bowiem KZiS, tak jak obie wymienione, służy uporządkowaniu pewnego zakresu zjawisk czy obiektów. W przypadku PKD są to dziedziny działalności, PKWiU porządkuje wyroby i usługi, natomiast KZiS porządkuje zawody.

W największym uproszczeniu można powiedzieć, że Klasyfikacja jest zbiorem zawodów uszeregowanych według określonych zasad. Zawody podzielone zostały na grupy,

wyszczególnione według poziomu wykształcenia odpowiadające danemu zawodowi oraz według dość swobodnie interpretowanego podziału branżowego, który można utożsamiać z obszarami zawodowymi, łączącymi w sobie zawody pokrewne z uwagi na miejsce ich wykonywania lub rodzaj typowych zadań. Każdy z zawodów opatrzony jest unikalnym sześciocyfrowym kodem, który jednoznacznie go identyfikuje.

Ponad 500 nowych zawodów

Jak już powiedzieliśmy na wstępie, Klasyfikacja zawodów wykorzystywana jest przez PSZ oraz GUS do rejestracji zjawisk zachodzących na rynku pracy, dotyczących przede wszystkim bezrobocia oraz zapotrzebowania na nowych pracowników. Według tego dokumentu kodowane również mogą być zawody nauczane w systemie szkolnym (ujęte w Klasyfikacji Zawodów Szkolnictwa Zawodowego), zawody nauczane na kursach i szkoleniach oraz zawody regulowane. Krótkiego wyjaśnienia wymaga kwestia zawodów regulowanych. Umieszczenie zawodu w KZiS w żaden sposób nie wpływa na możliwość jego wykonywania. Kwestie te regulowane są w odrębnych przepisach dotyczących wykonywania określonych zawodów i działalności.

Do nowej Klasyfikacji wprowadzono aż 564 nieuwzględnione wcześniej zawody i specjalności. Ponadto z dotychczasowych zawodów wyodrębniono 110 specjalności. Wykreślono 9 zawodów, które nie funkcjonują już na rynku pracy. W nowym dokumencie uwzględniono łącznie 2360 zawodów i specjalności (w klasyfikacji z 2007 roku zawodów jest 1770). Zakres wprowadzonych zmian dobrze ilustruje coraz szybszą ewolucję polskiego rynku pracy. Jednym z przejawów tych procesów jest pojawianie się coraz większej liczby wąskich specjalności, które w nowej Klasyfikacji obejmują niemal połowę wszystkich uwzględnionych zawodów. Z drugiej strony mamy też do czynienia z zanikaniem tradycyjnych, dobrze wyodrębnionych zawodów na rzecz bardzo elastycznych ról zawodowych. W pewnym uproszeniu można je utożsamiać z funkcjami pełnionymi przez pracownika w danym momencie. Rolom zawodowym z grubsza odpowiadają tak zwane „zawody szerokoprofilowe”, które w nowej klasyfikacji uwzględniono obok odpowiadających im szczegółowych specjalności.

Ponieważ klasyfikacja zawodów powinna w możliwie jak najlepszy sposób oddawać realia rynku pracy, każda kolejna nowelizacja dokumentu (począwszy od 2001 roku) zmierza w kierunku zwiększenia liczby zawodów i specjalności. W szczególności dotyczy to obszarów zawodów rozwojowych, takich jak rekreacja i ochrona zdrowia, zarządzanie i marketing, informatyka i telekomunikacja, nowe technologie oraz administracja publiczna.

W nowej KZiS znajdziemy zatem takie nieuwzględnione wcześniej zawody jak egzaminator on-line, koordynator projektów unijnych, analityk trendów rynkowych (cool hunter), opiekun marki (brand manager), tester oprogramowania komputerowego, broker informacji

(reasercher), specjalista do spraw uzależnień od mediów cyfrowych, technik urządzeń i systemów energii odnawialnej, pracownik pozycjonowania stron internetowych, barista, sommelier, producent zdrowej żywności, czy też operator DTP.

Dyrektorzy, naczelnicy, asystenci – w gronie nowych zawodów

Bardzo ciekawe jest spojrzenie na to, w jaki sposób w nowym dokumencie uwzględniono zawody typowe dla administracji publicznej. Początek klasyfikacji (zawody kierownicze) wydaje się niezmienny w stosunku do poprzedniej wersji. Znajdziemy tam na przykład przedstawiciela władzy samorządowej czy też wyższego urzędnika państwowego. Bardziej wnikliwa lektura pokaże jednak, że uwzględniono tu dwa nowe zawody: dyrektor departamentu i naczelnik/kierownik wydziału. W grupie specjalistów rozszerzono listę pracowników PSZ o doradcę EURES oraz lidera klubu pracy.

Wyodrębniono też grupę zawodów najczęściej spotykanych w szeroko pojętej administracji publicznej. Znalazły tam swoje miejsce dwa do tej pory pominięte zawody: inspektor nadzoru budowlanego oraz specjalista zarządzania kryzysowego. Jak niezwykle ważną rolę pełnią przedstawiciele drugiego z wymienionych zawodów, możemy się przekonać w chwili obecnej. We wszystkich miejscach, gdzie akcja przeciwdziałania powodzi przebiega sprawnie, jest to zasługą profesjonalnie wykonywanej pracy tych specjalistów.

Wśród nowo wprowadzonych do KZiS zawodów administracji publicznej znajdziemy również: asystenta parlamentarnego, urzędnika do spraw udzielania pozwoleń na budowę, urzędnika do spraw udzielania pozwoleń na prowadzenie działalności gospodarczej, inspektora do spraw miar i wag, inspektora sanitarnego oraz pracownika biura przepustek. Z grupy nowych zawodów, których przedstawiciele znajdziemy zarówno w administracji jak i w biznesie, warto wskazać na dwa: specjalista ochrony informacji niejawnych oraz pracownik centrum obsługi telefonicznej (pracownik call center). Na ten ostatni zawód jest istotny między innymi dlatego, że wraz z postępującą profesjonalizacją administracji publicznej zmienia się również podejście do jej klientów, i ta forma obsługi staje się coraz częściej spotykana.

To, na co warto zwrócić uwagę, to fakt, że praktycznie wszystkie zawody wykazane jako „nowe”, w rzeczywistości funkcjonują w administracji publicznej (czyli na rynku pracy) już od dawna. Uwzględnienie ich w klasyfikacji w żaden sposób nie zmienia ich statusu. To co ulegnie w wyniku tego zmianie, to pojawienie się informacji o tych zawodach w bardzo szeroko rozumianej statystyce rynku pracy. Możliwe stanie się dzięki temu lepsze rozpoznanie możliwości zatrudnienia przez kandydatów do pracy. Ponadto, w dłuższym okresie, wpłynie to na lepsze przygotowanie przeznaczonych dla administracji publicznej oferty edukacyjno-szkoleniowej, najczęściej bazującej na pierwotnych analizach rynku pracy, których podstawą jest właśnie Klasyfikacja zawodów i specjalności.